Les formes de tractament en aragonès

Forms of Address in Aragonese

Xavier Frias Conde
UNED / Cercle Linguistique de Prague
xfrias@flog.uned.es

CC BY NC SA

Received: 19.IV.2019
Accepted: 25.VI.2019

Abstract

Address is an issue that has been awaking a large interest among scholars in the last years, especially from a pragmatic point of view. This paper is an approach to the matter of Address regarding pronouns in Aragonese, a scarcely studied diasystem regarding this topic. We will focus mainly on the form *vós* having remarkable and exclusive features, including some references to the medieval language. This is a contrastive study, which involves that Aragonese is compared with the rest of Iberian languages within the framework of Functional Categorial Grammar and its use of tagging as a tool to mark out deixis and other phenomena concerning Address at both pragmatic and grammatical levels.

Keywords: Aragonese, Address, deixis, Iberian-Romance, Functional Categorial Grammar, tagging.

Resum

Les formes de tractament (FT) són una qüestió que ha provocat molt d'interès en els darrers anys, sobre tot del punt de vista pragmàtic. En aquest article, fem una aproximació a la qüestió de les FT pel que fa als pronoms en aragonès, un diasistema on hi ha molt poques referències d'aquest assumpte. Estudiarem sobretot la forma *vós*, que presenta característiques exclusives en aragonès, amb algunes referències a la

Ianua. Revista Philologica Romanica ISSN 1616–413X
Vol. 19 (2019): article 1, 13 pages http://www.romaniaminor.org/ianua/

© Romania Minor

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

llengua medieval. Aquest és un estudi contrastiu, en què l'aragonès és comparat amb la resta de llengües iberoromàniques, dins un marc teòric nou, el de la Gramàtica Funcional Categorial i el seu ús d'etiquetes per marcar la dixi i altres fenòmens propis de les FT a tots dos nivells, pragmàtic i gramatical.

Palabras clave: aragonès, formes de tractament, dixi, iberoromànic, gramàtica funcional categorial, etiquetatge.

Índex

1 Justificació
2 El marc teòric
3 El sistema pronominal de l'aragonès de 2P
4 Sobre el *vós* de cortesia
5 El paradigma de *vós*
6 La concordança de nombre
7 L'expressió de la cortesia en aragonès
Referències bibliogràfiques

1. Justificació

No és gaire la informació que es troba sobre les formes de tractament en l'aragonès actual. Dins els estudis, sobretot de tipus dialectal que s'han escrit durant el darrer segle, les formes de tractament solament interessen com a element de variació, en què s'estudia el paradigma i les divergències. Pel que fa al procés de normalització de l'aragonès com a llengua actual, tampoc no s'hi ha dedicat gaire temps a l'estudi d'aquest tema, però pensem que cal dedicar-hi un estudi, tot i que sigui incomplet —en som conscients—, atès que té un interès molt gran no sols per entendre quin funcionament té el sistema de formes de tractament (FT) en aragonès, sinó també perquè la comparació amb les llengües veïnes no deixa de tenir un gran interès.

2. El marc teòric

Fem aquest estudi dins el marc teòric de l'etiquetatge de FT (Frías & Uruburu, 2017). Es tracta d'un sistema d'individualització de les formes de tractament amb etiquetes. En un primer moment, n'hi ha tres de primàries: grau [G] (de formalitat), paradigma [Π] i referent [R]. Pel que fa al castellà europeu (comencem per una llengua amb un sistema relativament simple), les aplicaríem així:

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

1. *ES_ES*

- *tú*: G [−formal] Π [2PS] R [2PS]
- *usted*: G [+formal] Π [3PS] R [2PS]

Per al plural, resulta:

2. *ES_ES*

- *vosotros*: G [−formal] Π [2PP] R [2PP]
- *ustedes*: G [+formal] Π [3PP] R [2PP]

Però, quan es tracta de l'espanyol americà (ES_AM), el paradigma de plural és diferent:

3. *ES_AM*

- *ustedes*: G [~formal] Π [3PP] R [2PP]

Dins aquest marc teòric incloem el concepte de paradigma simètric i asimètric. Es refereix quan hi ha el mateix nombre de formes al singular com al plural. Si comparem l'espanyol europeu (ES_ES), veurem que aquest és simètric, perquè té dues formes al singular i al plural, contràriament, l'espanyol americà té també dues formes al singular,[1] però solament una al plural:

4. *ES_ES*

	SINGULAR	PLURAL
−FORMAL	*tú*	*vosotros*
+ FORMAL	*usted*	*ustedes*

5. *ES_AM*

	SINGULAR	PLURAL
−FORMAL	*tú*	*ustedes*
+ FORMAL	*usted*	*ustedes*

Històricament, amb l'arribada de la forma de cortesia més antiga, *vós*, tots els romanços ibèrics tenien un sistema asimètric. Aquest sistema es conserva encara en alguns parlars, com el galaicoportuguès de Xalma, a Càceres, i que és el mateix, insistim, que van tenir totes les llengües romàniques medievals i encara el francès:

[1] Hi ha variants de l'espanyol americà que coneixen tres graus al singular: *vos, tú, usted; tú, usted, sumerced*. Però no hi entrarem.

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

6. *PT_XALMA*

		SINGULAR	PLURAL
−FORMAL		*tú*	*vós*
+ FORMAL		*vós*	*vós*

Aquest paradigma va ser també el de l'aragonès fins a temps relativament recents.

Quan hi ha un sistema amb tres graus, llavors amb l'etiqueta [±formal] no n'hi ha prou i cal afegir-hi un segon grup, que molt habitualment respon al criteri de [±distància], com és el cas del portuguès europeu (PT_PT) al singular, perquè al plural és asimètric:

7. *PT_PT*

		SINGULAR	PLURAL
−FORMAL		*tu*	*vocês*
+ FORMAL	−DISTÀNCIA	*você*	*vocês*
+ FORMAL	+ DISTÀNCIA	*o senhor*	*os senhores*

Lògicament, la forma *o*(*s*) *senhor*(*es*) també es fa servir en femení: *a*(*s*) *senhora*(*s*).

3. El sistema pronominal de l'aragonès de 2P

El seu sistema modern, amb tres graus, si tenim en compte l'existència del *vós*, és així:

8. *AN*

		SINGULAR	PLURAL
−FORMAL		*tu*	*vusatros/as*
+ FORMAL	−DISTÀNCIA	*vós*	*vós*
+ FORMAL	+ DISTÀNCIA	*vusté*	*vustés*

Nagore (1989, 143) fa servir per al plural la forma *vustetz*, la qual cosa ens faria pensar en una forma *vustet* (ell grafia *busté* i *bustez* totes dues formes, al singular i al plural, respectivament). La *Gramática de l'Aragonés* (2017, 105) només fa servir *vusté* i *vustés*.

Cadascuna de les formes pot ser individualitzada amb el sistema d'etiquetatge:

9. *AN*

- *tu* G [−formal] [−distància] R [2PS] Π [2PS]

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

- *vusatros/as* G [−formal] [−distància] R [2PP] Π [2PP]
- *vós* G [+formal] [−distància] R [2PS] Π [2PP]
- *vós* G [+formal] [−distància] R [2PP] Π [2PP]
- *vusté* G [+formal] [+distància] R [2PS] Π [3PS]
- *vustés* G [+formal] [+distància] R [2PP] Π [3PP]

Com s'esdevé en gallec (Rodríguez, 2000) i en català (Butiñá *et al.,* 2014, 143), les formes GL *voste(de)*, CT *vostè* i ara AN *vusté* són una importació del castellà, cap al segle XVII. En portuguès, el procés és paral·lel amb *vossa mercê > você*. Aquest nou pas és desconegut en francès.

En tot cas, és molt interessant comparar aquest sistema amb el català, i de seguida hi trobarem una diferència fonamental:

10. *CT*

		SINGULAR	PLURAL
−FORMAL		*tu*	*vosaltres*
+ FORMAL	−DISTÀNCIA	*vós*	*vosaltres*
+ FORMAL	+ DISTÀNCIA	*vostè*	*vostès*

Com es veu, en aragonès *vós* té una doble referència: [R 2PS] i [R2PP]; en canvi, en català, només en té una: [R 2PS]. Això vol dir que *vós* no es fa servir en plural, en català.

4. Sobre el *vós* de cortesia

Les referències al *vós* són ben escasses. Es recull només a la Vall d'Ansó i se'n diu al respecte (Benítez, 2001, 139):

> Se incluyen en el grupo de formas acentuadas las que han sido impuestas por el respeto social: vos < lat. VOS y usté, contracción de VUESTRA MERCED. La primera, típico pronombre de cortesía en la variedad que investigamos, se refiere a la segunda persona, singular y plural y concuerda, en segunda persona plural, con palabras que presentan este accidente gramatical (posesivos, verbos): *vos. madre, tenaz a saya vuestra*; *vos, padre, no li'n tiretz*: en la actualidad, es sustituido, principalmente en las manifestaciones discursivas de las generaciones más jóvenes, por la castellana usté, pronombre referido a la segunda persona que, sin embargo, funciona como los de tercera: *usté, madre, tienga a saya suya; usté, padre, no*.

La mateixa Benítez (2001, 139) comenta:

> [la forma *vós*] en la comunidad aragonesa, aparece como tratamiento cortés bastante popular en documentación del s. XV (Vila, Aspectos, pp.

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

> 41–42, 45) y hoy son escasos los testimonios que de él pueden encontrarse (Badia, Morf. dialectal, p. 67).

El testimoni citat de Badia (1947, 11) no hi afegeix gaire informació, sols una altra referència geogràfica, Benavarri, però que és lingüísticament catalanòfona:

> VOS, "vos" − Ansó, Benabarre (en vez del singular, como es usual en Cataluña, especialmente en el campo) Ejs.: *vós sotz médico*? (Ansó), *sou molt matinera!* (Benabarre).

Finalment, Nagore (1989, 143) en diu:

> Hasta no hace mucho tiempo aún era usual el tratamiento de *bos* [sic] en algunos valles (por ejemplo en el de Ansó y en el de Bio) para dirigirse a una persona de superior edad o dignidad. Ejemplos: *a que no sapez escribir lo que yo sos diré?*

La presència en la llengua medieval de *vós* no sorprèn, perquè a tota la Península Ibèrica és la forma de respecte més antiga. No hi ha cap dubte que es va conèixer en tot l'aragonès i que probablement Ansó és la sola localitat a l'Alt Aragó on s'ha conservat.

En un primer cop, és molt interessant veure com l'aragonès conserva el sistema més antic, més fins i tot que el català, perquè el fa servir tant per al plural com per al singular, a diferència del català, que només fa servir *vós* al singular. Aquesta és una innovació molt interessant, perquè només es troba en aragonès dins l'àmbit iberoromànic. La qüestió és que *vós* és la forma antiga [R2PP] que passa a ser [R2PS], per la qual cosa s'introdueix en la majoria de l'iberoromànic una forma reforçada *vos+alteros* i *vos+alteras*, de manera que el sistema permetia distingir el singular del plural:

11. *Iberoromànic*

	SINGULAR	PLURAL
–FORMAL	TU	VOS ALTEROS
+ FORMAL	VOS	(VOS)

Les formes reforçades es troben en ES: *vosotros/as*, AN: *vusatros/as* i CT *vos-altres*. En gallec *vosoutros* corre paral·lel a *nosoutros*, que és inclusiu a diferència de *nós*, que no ho és, però el normal als diasistemes occidentals de la Península és que es mantingui *vós*.

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

5. El paradigma de *vós*

Com que no podem oblidar que *vós* i *vusatros* tenen el mateix origen —de fet, *vusatros* procedeix de *vós*—, no pot sorprendre que tinguin el mateix paradigma en molts casos, mentre que solament en canvia la referència (R).

QUADRE 1

2PP	PRONOM	CLÍTIC	POSSESSIU
[−formal] [+masc]	*vusatros*	*vos*	*vuestro(s)*/*a(s)*
[−formal] [−masc]	*vusatras*		
[+formal] [±masc]	*vós*		

L'evolució aragonesa (i en general romànica) pel que fa a l'evolució de *vós* només al plural és pot representar així:

QUADRE 2

<table>
<tr><td>Fins al segle XVI</td><td colspan="2">*vós*
[+formal]</td><td>*vós*
[−formal]</td></tr>
<tr><td>D'ençà del s. XVI</td><td colspan="2">*vós*
[+formal]
[±distància]</td><td rowspan="2">*vusatros*
[−formal]</td></tr>
<tr><td>D'ençà del s. XX</td><td>*vustés*
[+formal]
[+distància]</td><td>*vós*
[+formal]
[−distància]</td></tr>
</table>

Aleshores, l'evolució del pronom no ha estat continuada amb el paradigma verbal:

12. *Que vusatros no minjatz hue, ninos?*
13. *Que vós no mintjaz hue, pai?*
14. *Que vós no mintjaz hue, yayos?*

Lògicament, quan s'omet el pronom i queda només el verb, la frase resultant és ambigua (ometem també el vocatiu):

15. *Que* pro *no minjatz hue?*

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

Pel que fa als clítics, aquests són també compartits, almenys *vos*, però no tenim registres si *tos* es fa servir amb *vós*.

16. *Ya* ***vos*** *daré yo feina.*

En un text de caràcter popular de la vall d'Ansó (Nagore, 1987, 30) hi trobem la forma de clític *os*, que també s'arreplega en aragonès minoritàriament.

17. *I yo que* ***os*** *daré, Virgen Guapa, / tan probre como soi yo? / Si queretz* ***os*** *doi mi alma, / anque de poco valor.*

I, finalment, el possessiu també és compartit:

18. *Hetz replegau las cosas* ***vues(tr)as****?*

Per veure usos de *vós* en aragonès antic, se'n troben exemples a *La crónica troyana* (ed. Sanz Julián, 2012) i als documents notarials de la zona del Baix Aragó (Albesa, 2017), entre d'altres. Els usos i paradigmes moderns, però, no són diferents dels que es troben a la *Crónica Troyana* (ed. Sanz Julián, 2012), on alguns dels seus exemples els recollim ací:

19. [...] *que vós pensedes de proveyervos* (p. 205)

20. *Por ende, cumple a vós* (p. 67)

21. (...) *con vós* (p. 25)

Per a la segona persona del plural ja es fa servir *vosotros*:

22. *Laomedón* [...] *mucho se maravilla de vuestra venida, porque vosotros* [...] *avedes entrado en su tierra* (p. 6)

23. *Fillos mucho amados* [...] *vosotros biviendo et seyendo* (p. 35)

Però la distinció entre *vós* i *vosotros* no és sempre clara. En un mateix paràgraf hi poden aparèixer *vós* i *vosotros* a una petita distància amb referència tot dos a la 2PP, sense tractar-se de formes de cortesia:

24. [...] *como vós ayades pleno conoscimiento et sabidoria* [...]*, a la qual cobrar vosotros todos ensemble* [...] (p. 35)

La forma *vós* es perd en aragonès, bàsicament a Ansó que és on encara es conservava. De testimonis, n'hi ha de diversos, però citarem només Aranal (1998, 208), que afirma:

> Una sucinta comparación entre los datos lingüísticos presentes en este texto de 1926 y los que ofrece Benítez (1998) para el ansotano actual, permite afirmar que, a lo largo de las últimas seis o siete décadas, el habla vernácula de Ansó no ha experimentado prácticamente cambios en lo que concierne a las formas lingüísticas concretas (el único cambio

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

observado sería el relativo al pronombre de cortesía *vos*, que en el ansotano de hoy suele sustituirse por *usté*).

6. La concordança de nombre

En aragonès, com en qualsevol llengua romànica, la concordança de les formes de tractament, concretament de les de cortesia, no es fa sovint amb el paradigma, sinó amb la referència. Aquesta doble concordança es manifesta amb els verbs copulatius o semblants i afecta més que tot a la diferència SG–PL.

Ho exemplificarem amb el francès, perquè és vegi més clarament, a través de la seva forma de tractament *vous*. En aquesta llengua, el pronom té dues concordances. La primera es fa amb el paradigma, que es reflecteix en el paradigma S–V, mentre que la segona es manifesta en la relació S–O, on O pot ser també l'atribut o fins i tot un participi verbal. Farem servir un esquema sintàctic de la Gramàtica Funcional Categorial (Frias *et al.*, 2017):

25. FR: *Vous êtes très original*

SUBJ	COP	ATT
[Π 2PP] [R 2PS]	[Π 2PP]	[R 2PS]
Vous	*êtes*	*très original*

26. FR: *Vous êtes très originaux*

SUBJ	COP	ATT
[Π 2PP] [R 2PP]	[Π 2PP]	[R 2PP]
Vous	*êtes*	*très originaux*

En francès, però, l'exemple 26 ja no distingeix si es tracta d'una forma de cortesia o no.

Pel que fa a l'aragonès amb *vós*, la doble concordança també afecta a la qüestió del singular i del plural, a causa de l'ús de *vós* en tots dos casos, la qual cosa, com ja hem vist, no s'esdevé pas en català. Els exemples anteriors servei-

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

xen també en aragonès, amb la mateixa interpretació de la concordança de paradigma i de referència:

27. AN: *Vós sotz muit original*

SUBJ	COP	ATT
[Π 2PP] [R 2PS]	[Π 2PP]	[R 2PS]
Vós	*sotz*	*muit original*

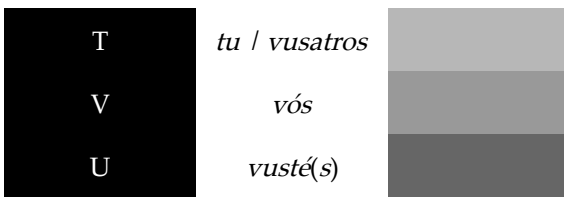
28. AN: *Vós sotz muit originals*

SUBJ	COP	ATT
[Π 2PP] [R 2PP]	[Π 2PP]	[R 2PP]
Vós	*sotz*	*muit originals*

7. L'expressió de la cortesia en aragonès

La conclusió és que l'aragonès té un sistema de tractament propi, diferent al de la resta de diasistemes ibèrics si es té en compte l'ús de *vós*. Farem servir un esquema de gràfics per reproduir com funciona el sistema aragonès del punt de vista de la dixi comparat amb les altres llengües iberoromàniques:

QUADRE 3

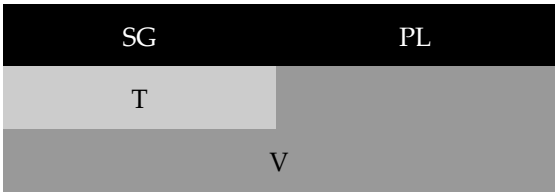


El sistema primitiu romànic es representaria així:

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

QUADRE 4



Un sistema aragonès sense *vós* (que, a més a més, és majoritari), és simètric, idèntic al del castellà ibèric (ES_ES):

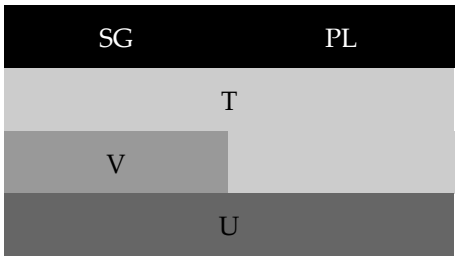
QUADRE 5



Aquest mateix sistema serveix també per al gallec si només fem servir *tu (ti)* i *vós* com a formes [−formal] i *voste(de)* per a la cortesia. Igualment serveix per al català quan no es fa servir el *vós*.

En canvi, el sistema català amb *vós* presenta un altre sistema:

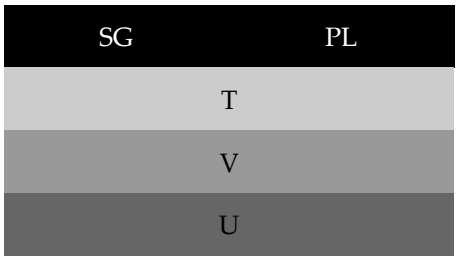
QUADRE 6



I com que l'aragonès, com ja hem mencionat, si fa servir *vós* al plural, el quadre és diferent, a més a més que es manté simètric:

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

QUADRE 7



En qualsevol cas, aquest quadre no respon a la llengua parlada viva, només a un moment donat en què *vós* i *vusté* conviuen, fins que *vusté* triomfa i *vós* desapareix. En tot cas, podria servir com a model per a la llengua escrita, de la mateixa manera que molts escriptors aragonesos encara fan servir la forma medieval *lur*.

Cap llengua iberoromànica no té cap sistema semblant. El portuguès europeu, que també compta amb tres graus de dixi,[2] no té, però, una estructura semblant a la del català. En aquesta llengua el sistema és, a més a més, diferent pel que fa als pronoms. No hi ha *vós*, sinó *você* (U), que assumeix el seu espai, i cal afegir-hi *o senhor* (S):

QUADRE 8



En conclusió, com es veu als quadres anteriors, hi ha diasistemes amb només dos graus de dixi i n'hi ha d'altres amb tres. L'aragonès hi figura com la sola llengua iberoromànica amb tres graus de dixi i amb simetria al mateix temps, a diferència del portuguès i del català, que també en tenen tres, de graus de dixi, però només al singular. Tanmateix, com acabem de dir, és aquest un model idealitzat i la realitat de l'aragonès a hores d'ara és que s'imposa un sistema amb dos graus de dixi on la forma *vós* desapareix, fent coincidir, doncs, el sistema de FT de l'aragonès amb el del castellà, com també succeeix amb el gallec.

[2] El portuguès europeu de fet té quatre graus de dixi al singular. No tenim en compte en aquest estudi l'ús del nom propi com a forma de tractament que sofreix una pronominalització *ad hoc* (Frías, 2018) i que en faria un ús de segon grau, entre el *tu* i el *você*.

© Romania Minor
http://www.romaniaminor.org/ianua/

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)

Referències bibliogràfiques

ACADEMIA DE L'ARAGONÉS (2017): *Gramatica Basica de l'Aragonés*. URL: <http://www.academiadelaragones.org/GBA_v0.1_.pdf> [03.03.2018]

ALBESA PEDROLA, E. (2017): *La lengua en el Bajo Aragón a través de documentación notarial (1450–1453). Transcripción y estudio lingüístico.* Zaragoza: PUZ.

ARNAL, M.L. (2003): «La variedad lingüística del Valle de Ansó (Pirineo aragonés): caracterización a través de un texto de 1926.» In: M.L. ARNAL & J. GIRALTA [ed.], *Actas del II encuentro «Villa de Benasque» sobre lenguas y culturas pirenaicas.* Zaragoza: Dto. Educación, Cultura y Deporte.

BENITEZ MARCO, M. P. (2001): *L'ansotano. Estudio del habla del Valle de Ansó*. Zaragoza: Dpto. de Cultura y Turismo.

BUTIÑÁ JIMÉNEZ, J.; LLORCA ANTOLÍN, J.; MONTAGUT BARBARÁ, M.; ORDÓÑEZ LLANOS, Mª.L.; PRUNÉS SANTAMARÍA, A. (2014): *Llengua Catalana I*. Madrid: UNED.

FRÍAS CONDE, X.; VILLAVICENCIO, V.; RHEA, M.; ESCOBAR, A. (2017): *Fundamentos de gramática funcional categorial*. Toledo: Ianua Editora.

FRÍAS CONDE, X., URUBURU RODRIGUEZ, M. (2017): *Las formas de tratamiento*. Toledo: Ianua Editora.

FRÍAS CONDE, X. (2018): *Las formas de tratamiento y etiquetado en la GFC*. Toledo: Ianua Editora.

NAGORE LAÍN, F. (1977 [1989]): *Gramática de la lengua aragonesa*. Zaragoza: Mera Ed.

NAGORE LAÍN, F. (1987): *Replega de testos en aragonés dialectal*. Tomo I. Zaragoza: Dpto. de Cultura y Educación.

SANZ JULIÁN, M. [ed..] (2012): *La crónica troyana*. Zaragoza: PUZ.

RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ, J.L. (2000): «Para um perfil das formas de tratamento: *vostede/vosté, você.*» In: J.L. RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ [ed.], *A obra literaria de Carvalho Calero*. Vol. I. Santiago: USC, 847–883.

TERRADO PABLO, J. (1991): *La lengua de Teruel a fines de la Edad Media*. Teruel: Instituto de Estudios Turolenses.

BDD-A32163 © 2019 Romania Minor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:28 UTC)